

Nora Ikstena
Moedermelk
Roman / Koppertink
vertaling Brenda Lobo

LEZING
MOEDERMELK
NORA IKSTENA

• ELLIE DIKKERS NOVEMBER 2024

OPBOUW VAN DE LEZING

- OVER DE SCHRIFTFSTER
- OVER DE VERTAALSTER
- KENNISMAKING MET LETLAND
- GESCHIEDENIS VAN LETLAND
- PLAATSEN IN HET BOEK
- PAUZE
- VORMEN VAN VERZET

HET BOEK IS IN 15 TALEN VERTAALD

Nora Ikstena
Mutter milch
Roman
KLAK

Nora Ikstena
Soviet Milk
NORA IKSTENA

OVER DE SCHRIJFSTER
NORA IKSTENA

OVER DE VERTAALSTER BRENDA LELIE

- *MĀTES PIENS* WERD IN HET NEDERLANDS *MOEDERMELK*.
- HET IS BRENDA LELIE'S EERSTE VERTALING OOIT
- LELIE WILDE ZO BETER LETS LEREN.

FEITEN

- LETLAND IS 1,5 KEER GROTER DAN NEDERLAND
- 2000 KM VAN GRONINGEN
- LETLAND HEEFT MINDER DAN 2 MILJOEN INWONERS
- IN 1918 WERD LETLAND EEN ONAFHANKELIJK LAND
- GELOOF: 25 % NIET RELIGIEUS
75 % CHRISTEN
  - 35% LUTHERS,
  - 25% ROOMS-KATHOLIEK,
  - 15% RUSSISCH-ORTHODOX
- INWONERS OVER LANDEN VAN HERKOMST:
  - 62 % LETTEN
  - 24 % RUSSEN
  - REST IS OEKRAÏNER, POOL, LITOUWER OF WIT-RUS

GESCHIEDENIS VAN LETLAND

- TOT DE 12DE EEUW ONAFHANKELIJK GEBIED
- DUITSE RIDDERS BRACHTEN CHRISTENDOM
- DE DUITSE ADEL EIGENDE ZICH DE GROND TOE EN BLEEF TOT 1920 DOMINANT IN LETLAND
- OOK RUSLAND BEZAT VEEL EIGENDOM EN WAS MACHTIG
- DUITSERS VERLIEZEN DE EERSTE W.O. EN HUN MACHT
- CHAOS IN RUSLAND DOOR REVOLUTIE
- HET DEMOCRATISCHE LETLAND SCHEIDDE ZICH IN 1918 AF VAN RUSLAND

LETLAND NA 1940

- DE VRIJHEID DUURDE VAN 1919 TOT 1940
- 1940 INLIJVING DOOR DE SOVJET UNIE
- 1941 NAZI-DUISTLAND BEZET LETLAND
- 1944 WERD HET OPNIEUW ONDERDEEL VAN DE SOVJET UNIE
- 19 AUGUSTUS 1991 VERKLAARDE LETLAND DE ONAFHANKELIJKHEID
- 2 DAGEN LATER OOK DOOR RUSLAND ERKEND

MOLOTOV-RIBBENTROPPACT

- IN 1939 SLOTEN HITLERS EN STALIN EEN NIET-AANVALSVERDRAG (MOLOTOV-RIBBENTROPPACT)
- DE ONAFHANKELIJKHEID VAN DE BALTISCHE STATEN STOPTE
- RUSSIFICATIE VOLGDE

LETSE TAAL

- VERSCHILLENDE LANDEN HEBBEN DE BAAS GESPEELD IN LETLAND: DE ZWEDEN, DE POLEN, DE RUSSEN, DE DUITERS
- HET DUIJTS BLEEF LANG DE DOMINANTE BESTUURSTAAL
- DE LETSE BIJBELVERTALING, DIE GEBASEERD WAS OP HET OOST-BALTISCH DIALECT, WERD DE GRONDSLAG VOOR DE LETSE STANDAARDTAAL

VERZET

- DE BALTISCHE LANDEN WILLEN HUN RECHT OP EIGEN TAAL TERUG
- ZE WILLEN OPENHEID OVER HET MOLOTOV-RIBBENTROPPACT
- ZE EISEN ONAFHANKELIJKHEID
- DIE KREGEN ZE DEFINITIEF IN 1991

HUIDIGE TAALSITUATIE IN LETLAND

- NA 1991 BEGON DE DÉ-RUSSIFICATIE
- 2014 RUSSISCH GEEN VERPLICHT VAK MEER OP SCHOOL
- VANAF 2026 HELEMAAL GEEN RUSSISCH MEER OP SCHOLEN
- RUSSISCHE STAATSENDEERS VERBODEN
- ALLE RUSSEN MOETEN LETS LEREN EN INTEGREREN
- NA DE INVAL IN OEKRAÏNE WORDT LETLAND STRENGER VOOR DE RUSSEN

HET MODERNE LETLAND

- **IN 2004** LETLAND BIJ DE 10 NIEUWE LEDEN VAN DE EU
- **IN 2014** OOK IN LETLAND WERD DE NATIONALE MUNT DE LAT VERVANGEN DOOR DE EURO
- LETLAND IS HEEL BEWUST BEZIG MET EUROPA
- OOK ACTIEF MET SCHOOLUITWISSELINGEN

PLAATSEN IN HET BOEK

- RIGA
- LENINGRAD

16

RIGA EN DE LAIMA KLOK

- ALS JE RIGA BEZOCHT HEB , BEN JE ONGETWIJFELD HET CHOCOLADEMERK LAIMA TEGENGEKOMEN. MISSCHIE HEB JE DEZE LAIMA KLOK GEZIEN, AFSPREEKPUNT VOOR VEEL MENSEN IN HET CENTRUM VAN RIGA. EEN CULTUREELHISTORISCH EN SOCIAAL SYMBOOL.
- ALS CADEAUTJE NEMEN VEEL MENSEN CHOCOLA MEE.

17

18

LAIMA CHOCOLADE

Een nationaal product dat de bezetting overleefd heeft.

- OM UITING VAN STERKE VERBONDENHEID MET DE REPUBLIEK TE LATEN ZIEN, WAREN ER VERPAKKINGEN MET LANDKAART OF NATIONALE MONUMENTEN. (MUSEUM)
- OM BIJ DE KLANTEN ZO OOK DE NATIONALE IDENTITEIT TE BENADRUKKEN

Dark chocolate "Homeland": chocolate bar packaging „Laima“ [CC BY-SA 4.0](#)

BALSAM LIKEUR

Nationale trots uit Riga

- IN HET BOEK WORDEN DEZE ELEMENTEN VAN NATIONALE IDENTITEIT OOK VERWEVEN. HET ZEGT ONS MISSCHIEN NIET ZOVEEL, MAAR DE BALTISCHE LEZERS WEL.

RIGA TEN TIJDE VAN DE BEZETTING

- GEBOUWEN, FLATS
- MISBRUIK KERKEN
- VERNIELEN KUNST
- GEDENKTEKENS MILDA EN LENIN

RUSSISCHE FLATS
GEBOUWD
IN 1960
1970

22

CULTURPALEIS
GEBOUWD IN
1960

23

ACADEMY VAN WEIENSCHAPPEN 1960

RIGA'S TELEVISIETOREN 1980

24

MILDA

- VRIJHEIDSMONUMENT VAN LETLAND IN RIGA
- GEBOUWD IN 1935.
- DRIE GOUDEN STERREN BOVEN SYMBOOL VOOR DE LANDSDELEN: LATGALE, KURZEME AND VIDZEME.
- DAGELIJKS EREWACHT VAN 9.00 TOT 20.00.
- OOK IN HET BOEK MAKEN WE KENNIS MET MILDA

MILDA EN LENIN

HERMITAGE LENINGRAD

ANDERE KUNST IN LENINGRAD

SCHILDERIJ VAN ARCHIP KOEINDZJI
(BLZ.168) GEMAAKT IN 1880.

- REALISME,
RIVIER DE DNIEPR BIJ VOLLE
MAAN

SOCIALISTISCH REALISME IN DE KUNST

- TOEGANKELIJKE PASTELTINTEN
(FRESCO-ACHTIG)
- MOOIE, STERKE, GEZONDE
MENSEN
- LENIN OP DE ACHTERGROND
- HERKENBARE WERKLIJKHEID
- (SPORT) HELDENDOM

Alexander Samokhvalov: 'Kirov neemt de parade af'

PAUZE

NA DE PAUZE
VERZET

- SAMIZDATALITERAATUUR
- DE ZINGENDE REVOLUTIE
- DE BALTISCHE WEG

HET KGB GEBOUW

- IN DIT PAND OP DE HOEK VAN DE FRIEDRICH ENGELSSTRAAT / LENINSTRAAT WERDEN HENSEN ONDERVRAAGD EN GEMARTELD
- GESTEUND DOOR DE CHEKA (POLITIE) WERD EEN GROOT ONDERDRUKKINGSAPPARAAT OPGETUIGD
- DOEL WAS DE CONTRAREVOLUTIE TEGEN TE GAAN EN VERDACHTE PERSONEN OP TE SPOREN

31

VORMEN VAN VERZET

- SAMIZDATALITERATUUR
- DE ZINGENDE REVOLUTIE
- DE BALTISCHE WEG

32

SAMIZDAT-LITERATUUR

- RUSSE TERM UIT DE TIJD VAN SOVJET-UNIE
- LATER OOK IN SATELLIETSTATEN VAN USSR GEBRUIKT
- ONGECENSUREERD, ZELF GEREDIGEERD, ZELF VERSPREID
- RISICOVOL EN STRAFBAAR
- INHOUD CONTROVERSIEEL OF KRITISCH
- VOORBEELDEN VAN VERBODEN BOEKEN:

SCHRIJVERS ALS:

PASTERNAK	DR. ZJIVAGO,
SOLZJENITSYN	KANKERPAVILJOEN
GEORGE ORWELL	1984
TOLKIEN	

33

GEORGE ORWELL 1984

GEORGE ORWELL HAD HET OVER 'AGRESSIEF NATIONALISME'

- MACHT, OVERWINNING EN VERNEDERING
- HET DOEL HEILIGT DE MIDDELEN
- IDENTIFICEER JE MET JE DOEL
- DULDT GEEN ENKELE KRITIEK
- FEITEN DIE JE NIET AANSTAAN NEGEER JE OF ONTKEN JE
- BLIK OP DE WERKELIJKHEID VERVORMT
- KNOEIEN MET DE WAARHEID IS NIET LANGER EEN TABOE

34

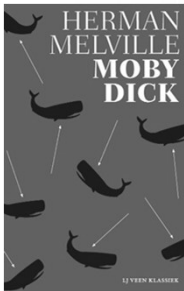

MOBY DICK

EEN MAN, GENAAMD ISMAEL, MONSTERT AAN OP EEN WALVISVAARDER WAARVAN DE KAPITEIN BEZETEN IS VAN DE JACHT OP EEN GROTE WITTE WALVIS.

35

DICHTER KLÄVS ELSBERGS

- ' KUSTGOLVEN EN WIND, EN DE LETSE ZEE IN HET HART VAN SPIVI FLUISTERT EN SIST, RAAKT MIJN GEHOOR PIJNLIJK.' [...]' HOU JE VAST, HOU JE MOND, HOU BEET, STIL JE ZIELENLEED!'
- OOK NU NOG WORDT DE POÉZIE VAN ELSBERGS IN DE MUZIEK GEBRUIKT
- ER IS EEN ELSBERGS-AWARD OPGERICHT

36

VERBODEN BOEKEN TEGENWOORDIG

- DE WEEK VAN 23-29 SEPTEMBER WAS DE WEEK VAN DE BANNED BOOKS
- VAN 1559 TOT 1966 BESTOND DE INDEX LIBRORUM PROHIBITORUM DAT WAS DE LIJST VAN DE KATHOLIEKE KERK
- AMERIKA
- DUITSLAND
- NEDERLAND

37

GLASNOST EN PERESTROJKA IN RUSLAND

- GORBATSJOV 1988 PRESIDENT

38

DE ZINGENDE REVOLUTIE

- DE ZINGENDE REVOLUTIE IS DE INFORMELE AANDUIDING VOOR DE GEWELDLOZE REVOLUTIE TUSSEN 1987 EN 1991
- DIE TOT HERNIEUWDE ONAFHANKELIJKHEID VOOR DE BALTISCHE STATEN LEIDDE.

39

DE BALTISCHE WEG

- DE BALTISCHE WEG WAS DE MEEST SPECTACULAIRE UITING VAN DE ZINGENDE REVOLUTIE
- TWEE MILJOEN MENSEN VORMDEN VANAF TALLINN DE HOOFDSTAD VAN ESTLAND VIA HET LETSE RIGA NAAR DE LITOUWSE HOOFDSTAD VILNIUS EEN KETEN VAN 600 KILOMETER LANG
- DE MANIFESTATIE WERD GEHOUDEN OP 23 AUGUSTUS 1989, 50 JAAR NADAT HET MOLOTOV-RIBBENTROPPACT WAS GETEKEND

LITOUWSE HERDENKINGSMUNT VAN DE BALTISCHE WEG 1999

BALTISCHE WEG

DE REST VAN DE WERELD IN 1989

- DE VAL VAN DE MUUR
- FLUWELEN REVOLUTIE HONGARIJE
- STUDENTENOPSTAND IN CHINA (PLEIN VAN DE HEMELSE VREDE)

AFSLUITING

- WAT WETEN WE WEINIG
- ZO DICHTBIJ EN TOCH ZO ONBEKEND
- DIT BOEK IS EEN PRACHTIG VOORBEELD HOE VERTAALDE LITERATUUR ONS INZICHT KAN GEVEN IN EEN ANDERE COMPLEXE SAMENLEVING
